

میزان پاسخگویی مجله رشد دانش آموز با نیازهای دانش آموزان پایه ششم

نیره شاه محمدی^۱

^۱عضو هیئت علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی میزان انطباق محتوای مجله رشد دانش آموز با نیازهای دانش آموزان پایه ششم است که در آن از روش توصیفی از نوع پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری مورد بررسی شامل سه گروه کارشناسان آموزشی و مجلات رشد، معلمان و دانش آموزان پایه ششم ابتدایی در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ بود. از جامعه مورد نظر ۲۵ کارشناس، ۳۸ معلم و ۸۸۰ دانش آموز با استفاده از فرمول کوکران و روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای از ۶ استان اصفهان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خوزستان، مازندران و تهران انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده های لازم برای این مطالعه، سه فرم مصاحبه نیمه ساختار یافته برای دانش آموزان، معلمان و کارشناسان طراحی شد که ضریب پایایی آن ها با استفاده ضریب کاپا ۰/۷ به دست آمد. برای تحلیل اطلاعات به دست آمده از اجرای ابزار پژوهش، از آمار توصیفی (درصد فراوانی و میانگین) و آمار استنباطی (آزمون t تک متغیری و آزمون Z) استفاده شد. نتایج نشان داد: ۷۰ درصد دانش آموزان مورد بررسی معتقد بودند که مطالب مجله رشد دانش آموز بر میزان اطلاعات و یادگیری شان تاثیر داشته است. ۹۰ درصد معلمان مجلات رشد را به عنوان منبع مطالعاتی معرفی می کنند. ۸۲/۳۵ درصد نیز ابراز کردند دانش آموزان برای انجام فعالیت های تکلیفی خود از مجله رشد استفاده می کنند. کارشناسان آموزشی نیز بیان کردند محتوای مجله دانش آموزان را با ویژگی های جسمی، ذهنی، جنسیتی و اجتماعی آن ها آشنا می کند.

کلیدواژه ها: دانش آموزان پایه ششم، مجله رشد دانش آموز، کتاب درسی، موضوعات درسی

مقدمه

در بررسی تحولات تاریخ بشر و عوامل مؤثر بر تغییرات بنیادی حیات بشری، بدون تردید، اختراع چاپ جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص می‌دهد. در اوایل قرن پانزدهم هنگامی که گوتنبرگ صنعت چاپ را اختراع نمود، نهضت عظیمی در ارتباطات بشری به وقوع پیوست. اگرچه این اختراع در آغاز برای مقاصد خاصی مورد استفاده قرار می‌گرفت، اما دیری نپایید که این مولود نوپا راه را برای آموزش و پرورش جهانی هموار ساخت و منجر به حضور انواع کتاب‌های درسی، مواد آموزشی برنامه‌ریزی‌شده، روزنامه، مجله، به‌عنوان اقلام نوشتاری و رسانه‌های آموزشی شد که امروزه در کنار یکدیگر، فرایند یادگیری را آسان‌تر و مؤثرتر می‌سازند.

در بین انواع رسانه‌های آموزشی، روزنامه‌ها و مجلات به سبب عرضه اطلاعات مفید اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، مذهبی و علمی، می‌توانند خدمات آموزشی ارزنده‌ای به مخاطبان خود ارائه دهند و به شیوه‌های متفاوت می‌توانند به یادگیری مطالب درسی کمک کنند، مانند:

- مطالعه و تجزیه و تحلیل حوادث و مسائل روز جهت آگاهی بیشتر
- مطالعه مسائل محلی، ملی و بین‌المللی و فرهنگی جهت وسعت بینش آگاهی.
- تمرین در بهبود مهارت‌ها، خواندن و بحث‌های آموزش
- آموزش مسائل سیاسی، اجتماعی اقتصادی و فرهنگی
- وظایف راهنمایی و رهبری (دوفن و لطفی‌پور، ۱۳۷۴).

در بین مجلات و روزنامه‌های متعددی که در سطح کشور منتشر می‌گردد، رشد نام‌مستتر سی عنوان مجله ایست که در دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش منتشر می‌شود. این مجلات آموزشی تربیتی می‌کوشند با تاکید بر تحول بنیادین در آموزش و پرورش با رویکرد فرهنگی - تربیتی، توسعه عدالت آموزشی، ارتقا جایگاه علمی - تربیتی توسعه مشارکت همه جانبه و بهینه سازی منابع انسانی آموزش و پرورش و با رعایت اصول خدشه ناپذیر: درستی، دقت، روشنی، روزآمدی و جذابیت و بهبود وضعیت آموزش و پرورش مدارس ایفای نقش نمایند و متناسب با تحولات علمی، پژوهشی و فناوری با تکیه بر هویت ملی و ارزش‌های فرهنگی و اسلامی، زمینه‌های لازم را برای تحقق اهداف عالی آموزش و پرورش فراهم سازند (مظاهری، ۱۳۹۲)

یکی از اهداف مجلات رشد تکمیل و تقویت آموزش‌های رسمی از طریق مفاهیم برنامه‌های آموزشی، نقد و بررسی علمی منابع و برنامه‌های آموزشی است. این برنامه‌ها با تاکید بر گذر از کتاب محوری، توسعه نظام چند کتابی و با تاکید بر معرفی جایگزین در چارچوب طرح سامان بخشی کتابهای درسی آموزشی ارائه می‌شود. اشاعه استفاده از فناوریهای نوین در برنامه‌های آموزشی، معرفی روشها و فنون جدید آموزش و تدریس، زمینه سازی برای جلب مشارکت عوامل مدرسه در تولید، نقد و اصلاح مواد آموزشی، ارتقاء دانش عمومی مهارتهای زندگی از طریق طرح و معرفی آخرین دستاوردها و یافته‌ها در حوزه‌های مختلف علمی، فکری، اجتماعی، فرهنگی و ... از دیگر اهداف این مجلات است (بیات، ۱۳۸۲).

در این میان مجله رشد دانش‌آموز که طی ۸ شماره در طول سال تحصیلی به دانش‌آموزان عرضه می‌گردد قبلاً مختص دانش‌آموزان پایه چهارم، پنجم ابتدایی بود که با تغییر ساختار نظام جدید آموزشی و شش ساله شدن دوره ابتدایی (گروه سنی ۶ الی ۱۲ سال) و اضافه شدن گروه سنی ۱۱ تا ۱۲ به این دوره، دانش‌آموزان پایه ششم را هم دربرگرفت. دانش‌آموزان پایه ششم در سنین نوجوانی قرار دارند و دارای ویژگیها و خصوصیات بدنی، ذهنی، اجتماعی و عاطفی می‌باشند. مجلات و نشریات با توجه به این ویژگی‌ها باید به پرورش و ارتقای سطح دانش، فرهنگ و تقویت قوای بدنی، ایجاد انگیزه و نشاط و شادابی این گروه از دانش‌آموزان پرداخت.

نوجوانان از طریق رسانه‌های جمعی، به‌عنوان شهروندان آینده اخلاق اجتماعی را با مکانیسم‌های فرهنگ پذیری و جامعه‌پذیری رافرامی‌گیرند. وسایل ارتباط جمعی می‌توانند به نوجوانان، نمونه‌ها و الگوهای اجتماعی و رفتاری غیر از آنچه خانواده، مدرسه، و گروه همسالان نشان می‌دهند، ارائه نمایند. از این رو قش و تأثیر وسایل ارتباط جمعی خصوصاً مجلات رشد در اشاعه و انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی بسیار حائز اهمیت است (میرزاییگی، ۱۳۷۸).

علاوه بر کارکرد کلی مجلات رشد در انتقال ارزش‌ها و جامعه‌پذیری، با توجه به اهمیت و نقشی که این مجلات می‌توانند در مسیر تکمیل آموخته‌های درسی دانش‌آموزان داشته باشند و با توجه به نقش سازنده این مجلات در پر کردن اوقات فراغت دانش‌آموزان، یافتن راههایی برای ایجاد جذابیت بیشتر مجلات در این زمینه میتواند بسیار راه گشا باشد. یکی از راههای ایجاد جذابیت در مجلات و گرایش بیشتر مخاطبین به خواندن آن‌ها، دقت در برنامه‌ریزی برای تهیه و تولید محتوای مناسب است (هاشمی، ۱۳۹۳).

موضوع تغییر نظام آموزشی از یک سو و لزوم گنجاندن محتوای آموزشی مناسب مورد نیاز دانش‌آموزان پایه ششم در مجله رشد دانش‌آموز، کارشناسان و اعضای هیئت تحریریه و دست‌اندرکاران تولید این مجله را با این سوال روبرو کرد که محتوای مجله رشد دانش‌آموز، تا چه اندازه برای این گروه سنی مناسب است و نیازهای آموزشی آنها را برآورده می‌کند؟ آیا مطالب مجله رشد دانش‌آموز که برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم دبستان طرح‌ریزی شده، پاسخگوی نیازهای علمی، اطلاعاتی، فکری و دغدغه‌های ذهنی دانش‌آموزان پایه ششم نیز خواهد بود؟ و ذوق مطالعه را در این دانش‌آموزان ایجاد می‌کند؟ یا لازم است مجله‌های مجزا برای هر یک از این گروه سنی و تحصیلی تولید شود؟ آیا لازم است تغییری در دسته‌بندی مجلات رشد ایجاد شود؟

چنین دغدغه‌ای در مورد تناسب محتوای مجله رشد دانش‌آموز با مخاطب، محقق را بر آن داشت تا به بررسی و تعیین میزان تناسب محتوای مجله رشد دانش‌آموز با ویژگی‌ها، علائق، خواسته‌ها و نیازهای دانش‌آموزان پایه ششم با اهداف زیر بپردازد:

- تعیین میزان همخوانی محتوای مجله رشد دانش‌آموز با نیازهای اجتماعی و آموزشی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی از منظر کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان
 - تعیین میزان رضایت دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی از محتوای مجله رشد دانش‌آموز از منظر کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان
 - تعیین میزان جذابیت و کارایی محتوای مجله رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی از منظر کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان
- همچنین تلاش می‌نماید تا به سؤالات زیر پاسخ دهد:
- از نگاه کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی محتوای مجله رشد دانش‌آموز به چه میزان به نیازهای اجتماعی و آموزشی آنها پاسخ می‌دهد؟
 - آیا دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی از محتوای مجله رشد دانش‌آموز رضایت دارند؟
 - از نگاه کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی آیا محتوای مجله رشد دانش‌آموز جذابیت و کارایی لازم را برای دانش‌آموزان دارد؟

ادبیات مرتبط با پژوهش

موضوع تاثیر رسانه‌ها در تامین نیازهای مخاطبان را در دو سنت پژوهشی تاثیر رسانه‌ها و مطالعه مخاطبان می‌توان پی گرفت در سنت نخست رسانه ابزار و وسایل قدرتمندی تلقی می‌شوند که می‌توانند به نیازها و علایق مخاطبان شکل داده و آن‌ها را تحت تاثیر قرار دهند در این سنت مخاطب کاملاً منفعل است در مقابل در سنت دیگر مخاطب فعال و انتخابگر است و رسانه و محتوای آن را بر مبنای علایق و نیاز خود انتخاب و گزینش می‌کند. در سنت اول سه نظریه مهم کاشت، تزریقی یا گلوله‌ای پیام و برجسته سازی مطرح می‌شود در نظریه کاشت اثر تدریجی و درازمدت رسانه‌ها به ویژه تلویزیون و نشریات بر شکل‌گیری تصویر ذهنی مخاطبان از دنیای اطراف و مفهوم سازی آنان از واقعیت اجتماعی تاکید می‌کند. فرضیه اصلی در پژوهش کاشت این است که هر چقدر مردم زمان بیشتری را صرف یک رسانه کنند، باورها و فرض‌های آنها در مورد زندگی و جامعه بیشتر با پیام‌های مکرر و ثابت در برنامه‌های هنری تفریحی و سرگرمی تلویزیونی و مطبوعاتی همخوان خواهد شد. در نظریه تزریقی یا گلوله‌ای پیام نشان دهنده اثرات مستقیمی است که رسانه‌ها بر روی مخاطبان می‌گذرانند. این نظریه به عنوان یک تئوری گرافیکی فرض می‌شود که پیام رسانه‌ها را یک گلوله شلیک شده از تفنگ رسانه می‌داند که به بیننده برخورد می‌کند. براساس این نظریه پیام رسانه‌ها مستقیماً به مخاطب تزریق می‌شود و مخاطبان کاملاً منفعل هستند و نمی‌توانند از تاثیر رسانه‌ها فرار کنند. هدف در ارسال پیام در نظریه تزریقی، ایجاد همبستگی و نظم اجتماعی کوتاه مدت با استفاده از زمینه‌های هیجانی و احساسی است. الگوی تزریقی پیام بیشتر در جوامع یکسان، همشکل یا توده وار کاربرد دارد، در این جوامع انبوه، تولید انبوه، فرهنگ انبوه ایجاد می‌کند و در نتیجه جامعه یا کشوری یک‌پارچه ایجاد می‌شود. نظریه برجسته‌سازی نیز اشاره به تأثیر رسانه‌ها بر شناخت و نگرش ما و تعیین اولویت‌های ذهنی با بزرگ کردن بعضی از رویدادها در قالب خبر و گزارش دارد. رسانه‌ها (چه صوتی و تصویری

¹ Cultivation Theory

² Injection or bullet theory

³ Agenda-setting theory

از نوع رادیو و تلویزیون و چه نوشتاری مثل روزنامه‌ها و سایت‌های اینترنتی و...) با تمرکز روی بعضی از رویدادها، تلاش می‌کنند بر آگاهی و اطلاعات مردم تأثیر دلخواه بگذارند. رسانه‌ها البته نمی‌توانند «چگونه» فکر کردن را تحمیل کنند، مخاطبان هشیار از این توان برخوردارند که بر مبنای منطق و دیدگاه انتقادی خود دست به انتخاب بزنند اما می‌توانند (و توانسته‌اند) تعیین کنند که مردم «درباره‌ی چه موضوعی» فکرشان مشغول باشد و چه چیز مسئله آن‌ها بشود. لازم است توجه شود که اولویت‌ها، همیشه توسط زمینه‌ها و موقعیت‌های اجتماعی تعیین نمی‌شود. با برجسته‌سازی، و تکرار و تکرار اخباری که تنها بخشی از واقعیت را دارد و نیمه پنهانش از نظرها محو است، افکار عمومی مهندسی می‌شود به نحوی که مسائل و موضوعات دیگر اصلاً توجه نمی‌شود و گویی غیر از روایت مورد اشاره، هیچ واقعه دیگری که به سرنوشت فرد مربوط باشد وجود نداشته و ندارد (میلز، ۲۰۰۵).

در سنت دیگر یا سنت دوم نیز نظریه‌های استفاده و رضامندی، نظریه دو مرحله‌ای پیام و نظریه دروازه‌بانی پیام مطرح است. در نظریه‌ی استفاده و رضامندی همن فعال انگاشتن مخاطب، بر نیازها و انگیزه‌های وی در استفاده از رسانه‌ها تأکید می‌کند و بر آن است که ارزش‌ها، علایق و نقش اجتماعی مخاطبان مهم است و مردم براساس این عوامل آن‌چه را می‌خواهند ببینند و بشنوند، انتخاب می‌کنند. پرسش اساسی نظریه‌ی استفاده و رضامندی این است که چرا مردم از رسانه‌ها استفاده می‌کنند و آن‌ها را برای چه منظوری به کار می‌گیرند؟ پاسخی که به اجمال به این پرسش داده می‌شود این است که مردم برای کسب راهنمایی، آرامش، سازگاری، اطلاعات و شکل‌گیری هویت شخصی، از رسانه‌ها استفاده می‌کنند. نظریه‌ی استفاده و رضامندی با اتخاذ رویکردی کارکردگرایانه به ارتباطات و رسانه، مهم‌ترین نقش رسانه‌ها را برآورده ساختن نیازها و انگیزه‌های مخاطب می‌داند، بنابراین، به هر میزان که رسانه‌ها این نیازها و انگیزه‌ها را برآورده سازند، به همان میزان موجبات رضایتمندی مخاطب را فراهم می‌کنند. فرض اصلی نظریه‌ی استفاده و رضامندی این است که افراد مخاطب، کم و بیش به صورت فعال، به دنبال محتوایی هستند که بیشترین رضایت را برای آنان فراهم سازد. میزان این رضایت بستگی به نیازها و علایق فرد دارد (مک کوایل، ۱۳۸۸: ۱۰۴).

نظریه جریان دو مرحله‌ای پیام برخلاف نظریه تزریقی پیام که بر تأثیر مستقیم رسانه‌های جمعی بر مخاطبان تأکید می‌کند، اثرگذاری و نفوذ عامل انسانی را در پیام مد نظر قرار می‌دهد. این نظریه می‌گوید، ارتباطات غیر رسمی فردی بیشتر از زمانی که فرد در معرض پیام‌های رادیو یا روزنامه قرار می‌گیرد در رفتار اثرگذار است. به عبارت دیگر اطلاعاتی که توسط رسانه‌های جمعی منتشر می‌شود طی دو مرحله به توده‌ها می‌رسد. نخست رهبران افکار محتوای پیام رسانه‌ها را دریافت می‌کنند. رهبران افکار گروهی از مردم هستند که دسترسی بیشتری به رسانه‌ها دارند و از دقت و سواد بیشتری (برای درک محتوای رسانه‌ها برخوردارند. رهبران افکار تفاسیر خود را به محتوای واقعی رسانه‌ها می‌افزایند. به عبارت دیگر، آنها محتوای پیام‌های رسانه‌ها را دریافت و برای دیگر افراد جامعه توضیح می‌دهند. (محسنیان، ۱۳۶۹)

در نظریه دروازه‌بانی پیام، جریان انتقال اخبار از منبع به خوانندگان، چندین دروازه‌بان خبری در مراحل مختلف دست به گزینش اخبار می‌زنند. براساس این باور، دروازه‌بان خبری در اولین مرحله، منبعی است که سرچشمه‌ی خبر یا گزارش بوده است. در آخرین مرحله، مخاطب است که این نقش را بر عهده دارد؛ زیرا مخاطب قادر است خود از میان مطالبی که در مراحل پیشین از چندین دروازه عبور کرده‌اند، به دلخواه مطالبی را بر اساس معیارهای خود انتخاب کند.

با عنایت به دو سنت ذکر شده مطبوعات کودک و نوجوان، برحسب نوع کارکرد و تأثیراتی که می‌تواند بر مخاطبین خود داشته باشند وظایف: افزایش آگاهی و اطلاعات، ارشاد و هدایت، آموزش و سرگرمی را به عهده دارند. (یحیی پور، ۱۳۷۵).

چند ویژگی اصلی این مجله‌ها را از سایر مجله‌ها مجزا می‌سازد:

۱. از تمامی شیوه‌های پرداخت موضوع و شگردهای جذب مخاطب استفاده می‌کنند. اما تمامی این فعالیت‌ها در خدمت اهداف آموزشی است.

⁴ Miller

⁵ Media Usage and Gratification

⁶ Two stage flow theory

⁷ Message gateway theory

۲. جایگزین معلم نیستند بلکه به عنوان ابزار آموزشی قدرتمندی، فضای معلم محور را تعدیل و دانش‌آموزان را در آموزش خودشان سهیم می‌کنند. راهنمای معلم از بخش‌های جدا نشدنی این مجله‌ها هستند.

۳. مجله‌های آموزشی کودکان، محتوا محور نبوده و صفحاتی از آن به فعالیتهای جالبی به صورت چپستان، سرگرمی، لطیفه، قصه، داستان، یک بازی آموزشی سرگرم کننده یا ساختن وسیله آموزشی اختصاص می‌یابد.

۴. اغلب این مجله‌ها نقش مهمی برای والدین در آموزش فرزندان خود، به خصوص در مقطع پیش دبستانی و پایه اول، قائل هستند و با گنجاندن فعالیتهایی در مجله، که کودک به کمک والدین خود آنها را انجام دهد یا تکمیل کند، آنان را در روند آموزشی کودک سهیم میکنند.

۵. این مجله‌ها نثر روانی دارند. به برنامه زبان آموزی کودکان توجه میکنند و هر شماره مجله را با واژگان و ترکیباتی مینویسند که کودک در دوره زمانی انتشار هر شماره آموخته است.

۶. در مجله کمک آموزشی خاص کودکان تصویر سازی، عکس، نقاشی و گرافیک بر جملات برتری دارند. در این مجلات تصویر بیش از جملات نقش انتقال مفهوم را بر عهده دارد (شاه محمدی، ۱۳۹۲)

۷- یک سو بودن پیام‌ها و سخن‌ها اجتناب کرده و به عنوان پل ارتباطی بین مسئولان و مخاطبان ایفای نقش می‌کنند.

۸- بر جنبه‌های کمک آموزشی و ارتباط آن‌ها با برنامه های درسی تاکید می‌کنند. (گلدان ساز و یوسف زاده، ۱۳۷۸)

نشریات آموزشی رشد نیز با توجه به چهارچوب های کلی حاکم بر رسانه‌های آموزشی، راهبردهای ذکر شده و استانداردهای علمی مطبوعات و نیازها، علائق و نگرش های مخاطبان، اهداف زیر را دنبال می‌کند:

۱- تکمیل و تقویت برنامه‌های آموزشی و پرورشی

۲- ارتقای دانش عمومی و مهارت های زندگی، حرفه‌ای و افزایش اطلاعات عمومی با استفاده از قالب‌های متنوع و جذاب

۳- تقویت همبستگی اجتماعی و هویت دینی و ملی و انقلابی و آشنایی با فرهنگ ملل

۴- رشد استعداد، ابتکار، خلاقیت علمی و ذوق و سلیقه فرهنگی

۵- تفریح و سرگرمی و ایجاد نشاط تقویت احساس امید

۶- کمک به تبادل تجارب و تقویت ارتباطات فکری و فرهنگی (بیات، ۱۳۸۲)

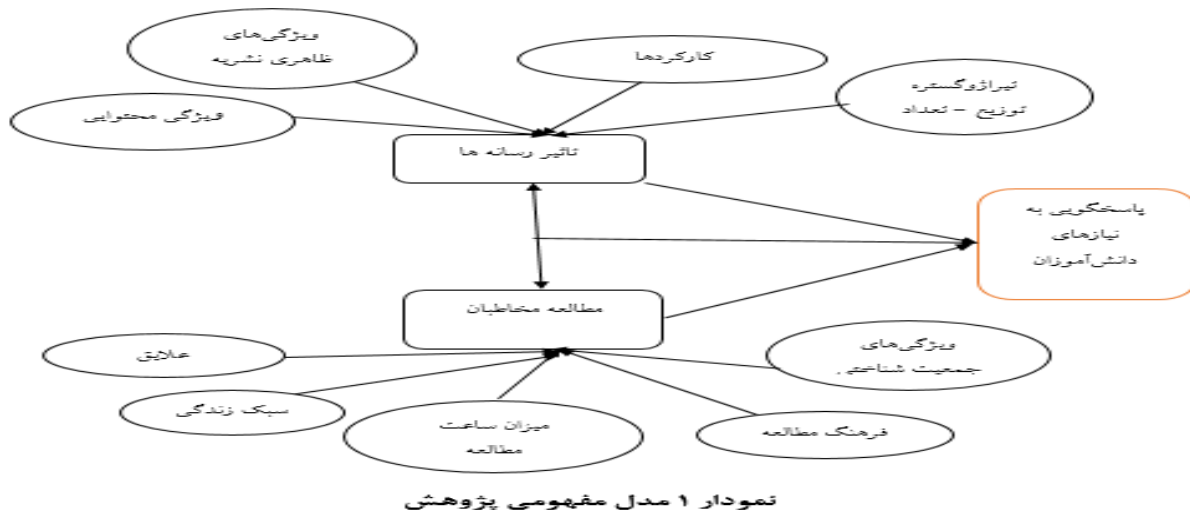
تحقیقات زیادی در زمینه مجلات رشد انجام نشده است و در بین تحقیقات موجود نیز برخی قدیمی هستند. با این حال به برخی از مرتبط‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود. در پژوهشی که توسط مرکز مطالعات دفتر تکنولوژی و انتشارات کمک آموزشی در سال (۱۳۹۰) با عنوان "نگرش ملی به مجلات رشد" انجام شد، مشخص گردید: دانش‌آموزان به مطالب سرگرمی، لطیفه، طنز، قصه و داستان بیشترین علاقه و به مطالب اجتماعی کمترین میزان علاقه را نشان داده بودند. در پاسخ سوال مربوط به مطالب مورد علاقه دانش‌آموزان که در مجله رشد نیست به مطالب مذهبی، علمی، عمومی، تاریخی، سرگرمی، نجوم و دانستنیها اشاره شده است. در ارتباط با رضایت دانش‌آموزان از تصاویر روی جلد مجلات رشد در مجموع ۵۰/۴ درصد از تصاویر روی جلد مجلات رشد راضی بودند در مقابل ۳۶/۲ درصد این رضایت را در حد متوسط ابراز داشته و تنها ۷/۹ درصد از تصاویر روی جلد مجلات ابراز نارضایتی کردند. رضایت دانش‌آموزان در ارتباط با تناسب تعداد عکسهای مجلات رشد نشان داد که ۶۶ درصد آنها را خوب و مناسب ارزیابی کردند. رضایت دانش‌آموزان در ارتباط با تناسب تعداد نقاشیهای مجلات رشد نشان داد که ۶۱/۷ درصد از دانش‌آموزان آنها را خوب و مناسب ارزیابی کردند. در پژوهش دیگری که توسط خادمی نوش آبادی (۱۳۸۸) عنوان "ارزیابی دانش‌آموزان اول، دوم و سوم ابتدایی از مجلات رشد کودک و نوآموز انجام شد بررسی میزان علاقه دانش‌آموزان به بخش شعر مجله رشد نشان داد که میانگین نمره آنان در مقیاس صفر تا بیست برای این بخش ۱۷/۱۷ درصد و حاکی از نگرش مثبت آنان به این بخش است در همین حال ۱۲/۸ درصد از دانش‌آموزان نمره کمتر از ۱۰ به این بخش دادند. میانگین نمره دانش‌آموزان به بخش داستان مجله رشد ۱۷/۷۶ است که ارزیابی مثبتی را نشان داد. ۱۰/۱ درصد از دانش‌آموزان نیز نمره کمتر از ۱۰ به این مجله دادند. علاقه دانش‌آموزان به بخش سرگرمی مجله با متوسط نمره ۱۸ ابراز شد و تنها ۸/۲ درصد نمره‌ای کمتر از ۱۰ به این بخش دادند. حمیدزاده (۱۳۸۵) نیز در پژوهش خود با عنوان "ارزشیابی مجلات علوم اجتماعی از منظر مخاطبان و متخصصان"، نشان داد که معیارهای مخاطبان در تولید محتوای آموزشی با معیارهای ژورنالیستی متفاوت است. بررسی دیگری که توسط

سلیمی (۱۳۸۲) با عنوان "برآورد نیازهای دانش‌آموزان دوره راهنمایی شهر تهران با توجه به اهداف نشریه رشد نوجوان از دیدگاه دبیران و دانش‌آموزان این دوره" انجام گرفت نتایج نشان داد که این مجلات با نیازهای دانش‌آموزان در ارتباط با مهارت‌های زندگی و هویت ملی مطابقت ندارد ولی در ارتباط با تقویت روحیه کنجکاوی، ابتکار، خلاقیت، تفریح و سرگرمی با نیازهای آنان مطابقت دارد (مظاهری، ۱۳۹۲).

در خصوص انطباق محتوای مجلات با نیازهای مخاطبان، بخشنده (۱۳۸۰)، در بررسی خود با عنوان "میزان ارتباط محتوای مجله رشد نوجوان با نیازها و علایق دانش‌آموزان دوره راهنمایی تحصیلی شهر تهران" مشخص کرد: ۶/۹۲ درصد پاسخ دهندگان به طور کلی معتقد بودند که محتوای مجله رشد نوجوان با علایق آنها تناسب داشته و مطالب مورد نظر آنها را ارائه می‌کند و ۳/۷ درصد آنها عدم تناسب محتوای مجله را با علایق خود ابراز داشتند در این راستا نقیب السادات (۱۳۸۰) در نیازسنجی و ارزیابی مجله رشد علوم اجتماعی، ویژگی‌های این مجله را از نظر مخاطبان: ارایه اطلاعات به روز و کاربردی، مطالب تازه و نو و تحلیل آنها، نظریات علمی جدید دنیا، ارتقای سطح علمی، تحقیقی بودن مطالب و خودداری از تکرار در حوزه فرهنگی و هنری، ذکر راه حل‌ها، مشکلات تدریس دبیران، ذکر روش‌های تدریس نوین در عرصه علوم اجتماعی، تفسیر و تحلیل اتفاقات جامعه و مسائل اجتماعی مختلف، ارائه تصاویر جالب و آموزنده، سهولت دسترسی به نشریه، اطلاعات درسی و غیر درسی، توجه به ویژگی‌های سنی و جنسی مخاطبان اعلام کرد. صادق (۱۳۸۰) نیز به ارزشیابی مجله رشد دانش آموز توسط مخاطبین مجله دانش‌آموزان پایه های چهارم و پنجم ابتدایی پرداخت نتایج نشان داد: ۸۶/۵ درصد علاقه‌مند به دریافت مجله بودند، ۴۲/۲ درصد از دانش‌آموزان همه شماره های مجله را مطالعه کردند ۷۲/۲ درصد شرکت کنندگان نقاشی‌های مجله را مطلوب و زیبا می‌دانستند ۱۰۰ درصد مخاطبان تمایل به نقاشی و شعر داشتند، ۷۳/۳ درصد معنای تمامی مطالب کار شده در مجله را درک می‌کردند. مجله برای سنین پایینتر از جذابیت بیشتری برخوردار بود. در پژوهش دیگری که با عنوان "ارزیابی مجلات رشد از نگاه کارشناسان" که در سال ۱۳۸۵ انجام شد کارشناسان مطبوعاتی خواهان افزایش سهم و حجم مطالب در زمینه‌های مختلف بودند. همچنین مجلات رشد از نظر خصوصیات کلی آن‌ها تا حد زیادی توسط کارشناسان مطبوعاتی تایید شد. ولی در ارتباط با خصوصیات مطبوعاتی و گرافیکی ارزیابی چندان مثبتی از مجلات صورت نگرفته و کارشناسان در رابطه با برخی از شاخص های مطرح شده به این مجلات انتقاد داشته‌اند.

با عنایت به نتایج و یافته‌های پژوهش‌های قبلی و در گذار از این دو سنت پژوهشی تأثیر رسانه‌ها و مطالعه مخاطبان و فرا رفتن از تأثیرات یکسویه رسانه یا مخاطب می‌توان تأثیر متقابل رسانه‌ها و مخاطبان را مورد توجه قرار داد و در چارچوب یک نظریه تلفیقی چگونگی اثرپذیری یا اثرگذاری رسانه‌ها یا مخاطبان بر رسانه‌ها را مورد مطالعه قرار داد. این پژوهش در چارچوب چنین نظریه تلفیقی به بررسی میزان انطباق مجلات رشد با نیازهای مخاطبان پایه ششم می‌پردازد.

بر مبنای این نظریه دو دسته متغیر بر چگونگی پاسخ‌گویی مجله رشد به نیازهای مخاطبان مؤثر است (مک کوایل، ۱۳۸۰) نخست متغیرهایی که به ساختار رسانه برمی‌گردد شامل: کارکردها، ویژگی‌های ظاهری نشریه، ویژگی محتوایی، تیراژ و گستره توزیع است. این دسته از متغیرها روی هم قدرت اثرگذار رسانه‌ها بر مخاطب و ارضای درست نیازهای او را می‌سازند. قوت و قدرت رشد هریک از این متغیرها می‌تواند بر میزان و شدت اثرگذاری رسانه بر مخاطب مؤثر باشد. اما دسته دوم در مدل تلفیقی به ویژگی‌های مخاطبان برمی‌گردد. این دسته از متغیرها شامل: علایق، سبک زندگی، میزان ساعت مطالعه، فرهنگ مطالعه، ویژگی‌های جمعیت شناختی است. این دسته از متغیرها ن. عی گونه بندی از مخاطبان به دست می‌دهد و تیپ‌های مختلفی از مخاطبان را برحسب نوع و نیازها و شدت آن‌ها و نیز چگونگی ارضای نیازها مشخص می‌کند. مجموع روابط هریک از دو دسته متغیر با یکدیگر و نیز با پاسخگویی به نیازهای مخاطبان در قالب مدل نظری و تجربی زیر ترسیم شده است.

روش شناسی پژوهش

انتخاب روش و نوع پژوهش بستگی به معیارهای بسیاری همچون اهداف، ماهیت پژوهش و امکانات اجرایی آن دارد. بنابراین هنگامی می توان در مورد نوع پژوهش تصمیم گرفت که ماهیت موضوع پژوهش، اهداف و نیز وسعت دامنه پژوهش مشخص باشد (نادری، ۱۳۸۴). روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از نظر هدف، این پژوهش کاربردی، و از منظر شیوه گردآوری اطلاعات پیمایشی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل سه گروه کارشناسان حوزه رسانه ها و مجلات کمک آموزشی، معلمان مدارس دوره ابتدایی و کلیه دانش آموزان پایه ششم ابتدایی در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ بودند که از جامعه مورد نظر ۲۵ نفر کارشناس حوزه رسانه ها و مجلات آموزشی، ۴۸ نفر از معلمان مدارس دوره ابتدایی، ۸۸۰ دانش آموز پایه ششم ابتدایی با استفاده از فرمول کوکران، و روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند به این شکل ابتدا کشور به پنج منطقه جغرافیایی تقسیم شد و از هر منطقه جغرافیایی یک استان که بیشترین میزان دریافت مجلات رشد دانش آموز را داشت انتخاب شد. (۵ استان به همراه شهر تهران) سپس از مرکز هر استان با عنایت به حجم دانش آموزان آن استان نسبت به کل جامعه مورد بررسی، تعداد نمونه خاص آن استان تعیین شد. در مرحله بعد تعداد مدارس دوره دوم ابتدایی دارای پایه ششم ابتدایی مشخص و از مدارس پسرانه و دخترانه به تعداد مساوی کلاس ششم انتخاب و تمامی دانش آموزان آن در گروه نمونه قرار گرفتند.

جدول ۱- تعداد نمونه به تفکیک استانها

نام استان	حجم جامعه	کلاس	دانش آموزان
اصفهان	۶۶۹۶۵	۶	۱۲۰
آذربایجان شرقی	۵۳۵۲۴	۴	۱۰۰
خراسان رضوی	۹۵۶۳۸	۸	۱۶۰
خوزستان	۷۷۳۳۷	۶	۱۷۰
مازندران	۴۱۱۰۰	۴	۷۰
تهران	۱۵۸۷۵۷	۱۰	۳۰۰
کل	۴۹۳۳۲۱	۳۸	۸۸۰

به منظور گردآوری داده های مورد نیاز این بررسی از مصاحبه نیمه ساختاریافته محقق ساخته استفاده شد. سوالات مصاحبه با عنایت به موضوع، اهداف و سوالات پژوهش طراحی شد. برای آنکه بتوان به نتایج اندازه گیری اطمینان کرده و ادعا نمود که داده های حاصل از اندازه گیری قابل اطمینان هستند، ابزار اندازه گیری باید دارای دو خصوصیت اساسی روایی و پایایی باشد. برای بررسی روایی فرم مصاحبه محقق ساخته از متخصصان موضوعی، اساتید فن و کارشناسان دفتر تکنولوژی و انتشارات کمک آموزشی استفاده شد. به منظور بررسی پایایی ابزار، ابتدا با ۳۰ دانش آموز

توسط دو مصاحبه کننده با فاصله زمانی یک هفته از یکدیگر مصاحبه شد و داده های به دست آمده کدگذاری و با استفاده از ضریب کاپا پایایی آن محاسبه شد که معادل ۰/۷ بود.

پس از گردآوری، استخراج و کدگذاری داده ها، برای توصیف داده ها از جداول توزیع فراوانی، نمودار خطی میانگین ها، شاخص های مرکزی نظیر میانگین، انحراف استاندارد و چولگی و کشیدگی استفاده شد. سؤال های پژوهش نیز با آزمون های آمار استنباطی از جمله آزمون نرمالیت کولموگروف - اسمیرنوف، آزمون χ^2 تک نمونه ای بررسی شدند.

یافته های پژوهش

الف: اطلاعات توصیفی

- آمار توصیفی مرتبط با اطلاعات جمعیت شناختی مرتبط با دانش آموزان نشان داد: در بین دانش آموزان ۵۶/۶ درصد دختر و ۴۱/۴ پسر بوده اند. ۶۱/۷ درصد دانش آموزان ۱۲ ساله، ۲۱/۳۷ درصد دانش آموزان ۱۱ ساله، ۱۶/۰۱ درصد دانش آموزان ۱۳ ساله و ۰/۹ درصد ۱۰ ساله بودند. ۸۶/۷ درصد دانش آموزان در مدارس دولتی و ۲/۵ درصد در مدارس نمونه دولتی تحصیل می کردند. دیپلم، با ۳۰/۷ درصد، و لیسانس، با ۲۲/۶ درصد، بالاترین فراوانی را در مدارک تحصیلی پدران دانش آموزان و بی سواد و دکتری پایین ترین درصد را داشت. دیپلم، با ۳۵/۱ درصد، و لیسانس، با ۲۵/۲ درصد، بالاترین فراوانی را در مدارک تحصیلی مادران دانش آموزان و بی سواد و دکتری پایین ترین درصد را به خود تخصیص داد.
 - بیشترین فراوانی در مورد سن معلمان مربوط به گروه سنی ۴۵-۴۱ سال، با ۴۴/۱۸ درصد و پایین ترین فراوانی مربوط به گروه های سنی ۳۰-۲۵ و ۵۱ سال به بالا (هر گروه با ۲/۳۲ درصد) بود. میانگین سنی معلمان، ۴۲/۵۵ سال، ۷۵ درصد آن ها در این پژوهش زن بودند. بالاترین مدرک تحصیلی معلمان لیسانس با ۶۶/۶۶ درصد، و فوق لیسانس با ۲۴/۴۴ درصد بود. مدارک تحصیلی دیپلم و فوق دیپلم کمترین فراوانی را داشت. آموزش ابتدایی با ۴۶/۶۶ درصد بیشترین فراوانی را در میان سایر رشته های تحصیلی معلمان به خود تخصیص داد. بیشتر معلمان شرکت کننده (۴۲/۲۲ درصد) در این پژوهش در شهر تهران مشغول به فعالیت هستند. میانگین سابقه کار معلمان در آموزش و پرورش برابر ۲۱/۳۷ سال و میانگین سابقه تدریس در پایه ششم برابر ۳/۷۳ سال بود.
 - بیشتر کارشناسان شرکت کننده در این پژوهش در گروه سنی ۴۵-۴۱، با ۳۷/۵ درصد، و گروه سنی ۵۰-۴۶، با ۱۶/۶۷ درصد، قرار داشتند. کمترین فراوانی هم مربوط به گروه سنی ۵۱ سال به بالا بود. میانگین سن کارشناسان شرکت کننده برابر ۴۱/۱۲ سال، ۵۶ درصد کارشناسان آن ها مرد و ۴۴ درصد زن بودند. از میان کارشناسان شرکت کننده در این پژوهش ۵۶ درصد مدرک فوق لیسانس، ۳۲ درصد مدرک لیسانس، ۸ درصد مدرک فوق دیپلم و ۴ درصد دیپلم داشتند. رشته تحصیلی ۲۴ درصد کارشناسان شرکت کننده در این پژوهش آموزش ابتدایی، ۱۶ درصد تاریخ، ۱۶ درصد مدیریت آموزشی بود. ۴۴ درصد کارشناسان دارای رشته های تحصیلی متفاوتی بوده اند. از میان کارشناسان شرکت کننده ۵۲ درصد کارشناس، ۱۶ درصد کارمند، ۱۲ درصد آموزگار، ۱۲ درصد رئیس اداره تکنولوژی ابتدایی و ۸ درصد فرهنگی بودند. میانگین سابقه کار کارشناسان در آموزش و پرورش برابر ۱۵ سال بود.
- به منظور بررسی سوالات پژوهش سؤالاتی که مرتبط با هریک از این سؤالات در مصاحبه بوده است مورد بررسی قرار به ترتیب از نظر دانش آموزان، معلمان و کارشناسان مورد بررسی قرار می گیرد

الف) دیدگاه دانش آموزان

سؤال اول: از نگاه دانش آموزان پایه ششم ابتدایی محتوای مجله رشد دانش آموز به چه میزان به نیازهای آموزشی آن ها پاسخ می دهد؟

برای پاسخ به این سؤال از دانش آموزان پرسیده شد: اطلاعات جدید علمی جدید مورد نیاز دانش آموزان تا چه اندازه در مجله رشد دانش آموز وجود دارد؟ آیا مطالب مجله رشد دانش آموز بر میزان اطلاعات آن ها و یادگیری شان تأثیر داشته است؟ مطالب مجله تا چه اندازه برای افزایش اطلاعات عمومی آن ها مفید است؟ مجله رشد دانش آموز برای این که بیشتر به درد دانش آموزان پایه ششم بخورد، باید به چه موضوعاتی و مطالبی بپردازد؟

یافته‌ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال‌ها نشان می‌دهد:

✓ ۷۶,۱۲ درصد از دانش‌آموزان دختر معتقدند که اطلاعات جدید علمی مورد نیاز آن‌ها به طور متوسط به بالا در مجله وجود دارد و ۷۸,۰۱ درصد از دانش‌آموزان پسر باور دارند که اطلاعات جدید علمی مورد نیاز آن‌ها به طور متوسط به بالا در مجله وجود دارد. روند فراز و فرود فراوانی‌های در هر ۶ استان (اصفهان، قزوین، تهران، آذربایجان شرقی، مازندران، خراسان) مورد بررسی تقریباً یکسان است به این معنا که بالاترین فراوانی به ترتیب مربوط به گزینه‌های متوسط، زیاد و خیلی زیاد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه خیلی کم است.

جدول ۲- آماره‌های توصیفی و آزمون t مربوط به نگرش دانش‌آموزان در مورد میزان تأثیر اطلاعات جدید علمی در مجله

	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین	میانگین فرضی: ۳		
					t	درجه آزادی	سطح معناداری
دختر	۳۳۰	۳/۱۵	۱/۰۲۵	۰/۰۵۶	۲,۶۳۱	۳۲۹	۰,۰۰۹
پسر	۲۲۴	۳/۱۶	۱/۰۲۶	۰/۰۶۸	۲,۴۰۹	۲۲۳	۰,۰۱۷

همانطور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد میانگین پاسخ‌های دانش‌آموزان دختر و پسر در مورد مفید بودن مطالب مجله برای افزایش اطلاعات عمومی بالاتر از میانگین است و مقادیر t محاسبه شده نشان می‌دهد هر دو میانگین از میانگین فرضی به طور معناداری بالاتر است. به این معنی که دانش‌آموزان دختر و پسر نسبت میزان تأثیر اطلاعات جدید علمی مجله نگرش مثبتی دارند.

✓ ۶۴,۵۴ درصد دختران و ۵۱,۹۶ درصد پسران معتقد بودند مطالب مجله رشد دانش‌آموز بر میزان اطلاعات و یادگیری‌شان تأثیر داشته است. ۳,۳۴ درصد دختران و ۵,۹ درصد پسران تأثیر مطالب مجله بر آنها و یادگیری‌شان را بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند. از طرفی ۲۲,۴ درصد دختران و ۲۳,۲۲ درصد پسران باور دارند که مجله رشد بر میزان اطلاعات آن‌ها تأثیر نداشته و یا تأثیر کمی داشته است. در مقایسه نظرات دانش‌آموزان پایه ششم ۶ استان مورد بررسی، ۷۹/۵۵ درصد دانش‌آموزان استان خراسان، ۶۲/۵ درصد استان تهران، ۹۱/۵۲ درصد استان مازندران، ۶۴/۲۹ درصد استان آذربایجان شرقی، ۶۶/۰۷ درصد استان قزوین، ۸۳/۷۸ درصد استان اصفهان به میزان خیلی زیاد، زیاد و متوسط معتقدند که مجله رشد دانش‌آموز بر میزان اطلاعات و یادگیری‌شان تأثیر داشته است در مقابل ۲۰/۴۵ درصد دانش‌آموزان پایه ششم استان خراسان، ۳۷/۵ درصد استان تهران، ۸/۴۷ درصد استان مازندران، ۳۵/۷۲ استان آذربایجان شرقی، ۳۳/۹۳ درصد استان قزوین و ۱۶/۲۲ درصد استان اصفهان اعلام کرده‌اند مطالب مجله بر میزان اطلاعات و یادگیری‌شان تأثیر نداشته است.

✓ ۸۹,۵ درصد از دانش‌آموزان دختر میزانی که مطالب مجله اطلاعات آن‌ها را افزایش می‌دهند را متوسط به بالا ارزیابی کرده‌اند. ۹۳,۰۶ درصد از دانش‌آموزان پسر میزانی که مطالب مجله اطلاعات آن‌ها را افزایش می‌دهند را متوسط به بالا ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۳- میانگین نظرات دانش‌آموزان به تفکیک استان‌ها در باره میزان مفید بودن مجله رشد دانش‌آموز برای افزایش اطلاعات

عمومی

خراسان	تهران	مازندران	آذربایجان شرقی	قزوین	اصفهان
۳/۸۱۸۱۸۲	۳/۵	۳/۶۷۱۸۷۵	۳/۷۲۵	۳/۴۷۴۵۷۶	۳/۷۵۲۰۶۶

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود میانگین نظرات دانش‌آموزان درباره میزان مفید بودن مجله رشد دانش‌آموز در هر ۶ استان تقریباً یکسان است.

جدول ۴- آماره های توصیفی و آزمون t مربوط به نگرش دانش آموزان در مورد مفید بودن مطالب مجله برای افزایش اطلاعات عمومی

	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین	میانگین فرضی: ۳		
					t	درجه آزادی	سطح معناداری
دختر	۳۳۴	۳/۶۲	۰/۹۸۴	۰/۰۵۴	۱۱,۵۶	۳۳۳	۰,۰۰۱
پسر	۲۳۱	۳/۷۱	۰/۹۲۲	۰/۰۶	۱۱,۷	۲۳۰	۰,۰۰۱

میانگین پاسخ های دانش آموزان دختر و پسر در مورد مفید بودن مطالب مجله برای افزایش اطلاعات عمومی بالاتر از میانگین است و مقادیر t محاسبه شده نشان می دهد هر دو میانگین از میانگین فرضی به طور معناداری بالاتر است. به این معنی که دانش آموزان دختر و پسر نسبت به مفید بودن مطالب مجله نگرش مثبتی دارند.

✓ مطالب درسی، اطلاعات علمی، داستان های بزرگانه و علمی، سرگرمی، مطالب تاریخی، موضوعاتی هستند که از دید دانش آموز دختر باید به نشریه رشد اضافه شود. مطالب درسی، اطلاعات علمی، داستان های بزرگانه و علمی، کاردستی، مطالب مناسب پایه ششم موضوعاتی هستند که از نظر دانش آموز پسر باید به نشریه رشد اضافه شود. همچنین نتایج نشان داد نگرش دانش آموزان دختر و پسر در رابطه با اینکه مجله رشد باید به چه موضوعاتی و مطالبی بپردازد تفاوت چندانی ندارند مگر در رابطه با زندگی نامه بزرگان و کاردستی با احتمال ۹۹ درصد و مطالب درسی، نجوم و تکنولوژی. با احتمال ۹۵ درصد فراوانی پسران به طور معناداری بیشتر از دختران و در موضوعات اطلاعات علمی ($p < 0.01$) و هنری ($p < 0.05$) نظرات دختران به طرز معناداری فراوانی بیشتری نسبت به پسران دارند. اولویت های دانش آموزان استان خراسان در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، داستان های بزرگانه و علمی، اطلاعات مذهبی و اخلاقی، سؤال های هوشی، جوک و لطیفه و عکس های بهتر و بیشتر. اولویت های دانش آموزان استان تهران در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، مطالب تاریخی، سرگرمی، داستان های بزرگانه و علمی، سؤال های هوشی. اولویت های دانش آموزان استان مازندران در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، مطالب تاریخی، در مورد سایر کشورها، مطالب فرهنگی، نجوم، اولویت های دانش آموزان استان آذربایجان شرقی در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، مطالب تاریخی، داستان های بزرگانه و علمی، جدول، اطلاعات مذهبی و اخلاقی، جوک و لطیفه. اولویت های دانش آموزان استان قزوین در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، سؤال های هوشی، سرگرمی، اولویت های دانش آموزان استان اصفهان در مورد مطالب مورد نیاز پایه ششم عبارتند از: مطالب درسی، اطلاعات علمی، داستان های بزرگانه و علمی، اطلاعات ورزشی، سرگرمی، جدول، اطلاعات مذهبی و اخلاقی، دانستی ها. از نظر دانش آموزان استان خراسان لطیفه، جوک و شوخی، داستان های کودکان، آشپزی، شعرهای کودکان، کاردستی، جدول و تقویم مناسب پایه ششم نیستند. از نظر دانش آموزان استان تهران لطیفه، جوک و شوخی، شعرهای کودکان، کودکان، آشپزی، داستان های کودکان، تقویم مناسب پایه ششم نیستند. از نظر دانش آموزان استان مازندران لطیفه، جوک و شوخی، شعرهای کودکان، آشپزی، جدول، داستان های کودکان، سرگرمی، مصاحبه و جانوران مناسب پایه ششم نیستند. از نظر دانش آموزان استان آذربایجان شرقی لطیفه، جوک و شوخی، داستان های کودکان، آشپزی، شعرهای کودکان، کاردستی، جدول و تقویم مناسب پایه ششم نیستند. از نظر دانش آموزان استان قزوین لطیفه، جوک و شوخی، آشپزی، کاردستی، داستان های کودکان، جانوران، شعرهای کودکان، جدول، سرمقاله، گزارش، تقویم، مناسب ها و تغذیه مناسب پایه ششم نیستند. از نظر دانش آموزان استان اصفهان لطیفه، جوک و شوخی، داستان های کودکان، شعرهای کودکان، آشپزی، معرفی کتاب، جدول و مطالب علمی مناسب پایه ششم نیستند.

سؤال دوم: آیا دانش آموزان پایه ششم ابتدایی از محتوای مجله رشد دانش آموز رضایت دارند؟

برای بررسی این سؤال از دانش آموزان پرسیده شد: کدام یک از روی جلد های مجله را در سال گذشته بیشتر می پسندند؟ کدام صفحه مجله رشد دانش آموز را بیشتر می پسندند؟ کدام مطالب مجله را دوست ندارند و نمی پسندند؟ آیا مطالب مجله رشد دانش آموز آنقدر متنوع است که هرکس بتواند مطلب مورد نیاز خودش را در آن پیدا کند؟

یافته‌ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال‌ها نشان می‌دهد:

- ✓ ۶۷,۷۰ درصد دختران و ۶۰,۵۳ درصد پسران از تصاویر رضایت دارند. ۱۸,۹۴ درصد دختران و ۱۶,۰۹ درصد پسران از تصاویر رضایت نسبی دارند. و در نهایت ۱۳,۳۵ درصد دختران و ۲۳,۳۷ درصد پسران از تصاویر رضایت ندارند. آن‌هایی که رضایت دارند با عباراتی مانند خوب، خیلی خوب، عالی، جذاب، جالب و زیبا رضایت خود را نشان داده‌اند. آن‌هایی که رضایت نسبی دارند با عباراتی مانند متوسط، بعضی خوب بعضی بد، خوب ولی کودکانه، بد نیست ابراز عقیده کرده‌اند. آن‌هایی که رضایت ندارند با عباراتی مانند زشت، کودکانه، بد و خیلی بد، خوب نیست، مناسب نیست ابراز عقیده کرده‌اند. ۲ درصد دانش‌آموزان استان خراسان، ۶۸,۸۹ درصد دانش‌آموزان تهران، ۶۰,۳۴ درصد دانش‌آموزان مازندران، ۸۱,۲۵ درصد دانش‌آموزان آذربایجان شرقی، ۷۵,۴۴ درصد دانش‌آموزان قزوین و ۷۲,۵ درصد دانش‌آموزان اصفهان از تصاویر رضایت کامل دارند.
- ✓ ۵ اولویت اول مطالب مورد پسند دانش‌آموزان دختر عبارتند از: لطیفه، هوش و سرگرمی، موضوعات علمی، آشپزی، کاردستی و داستان طنز (قصه دروازه‌بان). ۵ اولویت اول مطالب مورد پسند دانش‌آموزان پسر عبارتند از: جدول، لطیفه، هوش و سرگرمی، ورزش، آشپزی و دیدنی‌های ایران. در استان خراسان دانش‌آموزان به لطیفه، هوش و سرگرمی و موضوعات علمی بالاترین میزان علاقه را نشان داده‌اند. کمترین میزان نیز مربوط به سرمقاله و دانستنی هاست. در استان تهران دانش‌آموزان به هوش و سرگرمی، لطیفه و آشپزی بالاترین میزان علاقه را نشان داده‌اند. کمترین میزان مربوط به گزارش، سرمقاله و دانستنی هاست. در استان مازندران بیشترین میزان علاقه مربوط به هوش و سرگرمی، موضوعات علمی و لطیفه بالاترین و کمترین میزان مربوط به گزارش، سرمقاله و دانستنی‌ها است. در استان آذربایجان شرقی بیشترین میزان علاقه مربوط به هوش و سرگرمی، لطیفه و موضوعات علمی و کمترین میزان مربوط به سؤال‌ات، تغذیه و دانستنی هاست. در استان قزوین بالاترین میزان علاقه مربوط به لطیفه، هوش و سرگرمی و ورزش و کمترین میزان مربوط به سرمقاله و دانستنی هاست. در استان اصفهان بالاترین میزان علاقه مربوط به لطیفه، هوش و سرگرمی و موضوعات علمی و کمترین میزان مربوط به گزارش، سرمقاله و دانستنی هاست.
- ✓ صفحات مورد پسند دانش‌آموزان دختر عبارتند از: لطیفه، شوخی، طنز و جوک، هوش و سرگرمی، آشپزی، داستان، جدول، موضوعات علمی. صفحات مورد پسند دانش‌آموزان پسر عبارتند از: لطیفه، شوخی، طنز و جوک، جدول، ورزش، هوش و سرگرمی، موضوعات علمی، داستان طنز (قصه دروازه‌بان). با توجه به نتایج به دست آمده می‌بینیم دانش‌آموزان دختر به طور معناداری نسبت به پسران داستان و آشپزی را می‌پسندند و پسران نسبت به دختران به طور معناداری موضوعات ورزشی، جدول و نجوم را بیشتر می‌پسندند.
- ✓ صفحاتی که مورد پسند دختران نیستند به ترتیب اولویت عبارتند از: لطیفه، شوخی، طنز و جوک، معرفی کتاب، داستان، شعر، آشپزی و صفحاتی که مورد توجه پسران نیستند به ترتیب اولویت عبارتند از: معرفی کتاب، شعر، داستان، لطیفه، شوخی، طنز و جوک و در آخر کاردستی. با توجه به نتایج به دست آمده دانش‌آموزان دختر به طور معناداری بیشتر از به پسران موضوعات لطیفه، هوش و سرگرمی، موضوعات علمی، ورزش و جدول را مطلوب نمی‌دانند و پسران نسبت به دختران به طور معناداری موضوعات کاردستی، داستان، شعر و مهارت‌های زندگی را نامطلوب می‌دانند. لطیفه، شوخی، طنز و جوک، شعر، ورزش، معرفی کتاب، داستان، جزء موضوعاتی هستند که با بیشترین میزان مورد پسند دانش‌آموزان در استان خراسان نیستند. لطیفه، شوخی، طنز و جوک، شعر، معرفی کتاب، داستان، مصاحبه، سرمقاله، با بیشترین میزان مورد پسند دانش‌آموزان در استان تهران نیستند. لطیفه، شوخی، طنز و جوک، کاردستی، جانوران، شعر، آشپزی، مورد پسند دانش‌آموزان در استان مازندران نیستند. آشپزی، معرفی کتاب، مصاحبه، گزارش، شعر، داستان، مورد پسند دانش‌آموزان در استان آذربایجان شرقی نیستند. داستان، لطیفه، شوخی، طنز و جوک، معرفی کتاب، شعر، آشپزی، مورد پسند دانش‌آموزان در استان قزوین نیستند. لطیفه، شوخی، طنز و جوک، معرفی کتاب، شعر و جانوران مورد پسند دانش‌آموزان در استان اصفهان نیستند.
- ✓ از نظر ۳۷,۸۵ درصد دختران مورد بررسی مطالب مجله رشد دانش‌آموز متنوع است و ۴۱,۹۵ درصد نظر مخالف دارند. مابقی هم تنوع مطالب را با عباراتی مانند متوسط، تاحدی و کم توضیح داده‌اند. از دید ۳۱,۳۰ درصد پسران مورد بررسی مطالب مجله رشد دانش‌آموز متنوع است و ۵۳,۲۵ درصد نظر مخالف دارند. مابقی هم تنوع مطالب را با عباراتی مانند متوسط، تاحدی و کم توضیح داده‌اند. در مقایسه پاسخ دو گروه دانش‌آموزی، پسران با فراوانی بیشتری نسبت به دختران معتقدند که مطالب مجله تنوع ندارد. در سایر پاسخ‌ها تفاوت معناداری بین دو گروه وجود ندارد. به طور کلی در تمامی استان‌های مورد بررسی بیش‌تر از ۳۵ درصد از دانش‌آموزان پایه ششم معتقدند که مجله رشد دانش‌آموز آنقدر متنوع نیست که هرکس بتواند مطلب مورد نیاز خودش را در آن پیدا کند البته این میزان از ۵۸/۷۹ در استان تهران تا ۳۵/۷۱ در استان اصفهان

در نوسان است. در مقابل بیشتر از ۴۱ درصد دانش آموزان استان های مورد مطالعه معتقدند که می توان مطلب مورد نیاز را در آن پیدا کرد. این میزان از ۴۱/۲۱ درصد در استان تهران تا ۶۴/۲۸ درصد در استان اصفهان در نوسان است.

سؤال سوم: از نگاه دانش آموزان پایه ششم ابتدایی آیا محتوای مجله رشد دانش آموز جذابیت و کارایی لازم را برای آن ها دارد؟

برای بررسی این سؤال از دانش آموزان پرسیده شد: جذابیت این مجله در مقایسه با سایر مجلاتی که می خوانند چقدر است؟ بعد از مطالعه مجله آیا تا به حال شده است که داستان های آن را برای دوستانشان بازگو کنند؟

یافته ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال ها نشان می دهد:

✓ ۴۰،۲۷ درصد دانش آموزان دختر مورد بررسی و ۶۳،۰۸ درصد پسران مجله رشد را جذابتر، ۳۲،۵۷ درصد دختران و ۲۰،۰۹ درصد پسران جذابیت این مجله را در مقایسه با سایر مجلات برابر می دانند. در آخر هم ۲۷،۱۴ درصد دختران و ۱۶،۸۲ درصد پسران جذابیت این مجله را کمتر ارزیابی کرده اند. در تمام استان های مورد بررسی حدوداً ۵۰ درصد دانش آموزان معتقدند که مجله رشد دانش آموز جذابیت بیشتری نسبت به سایر مجلات دارد.

جدول ۵ فراوانی و درصد مربوط به نگرش دانش آموزان در مورد جذابیت مجله نسبت به سایر مجلات

Z	دختر		پسر		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جذابیت مجله کمتر است	۶۰	۲۷،۱۴	۳۶	۱۶،۸۲	۹۶	۲۲/۰۶
برابر هستند	۷۲	۳۲،۵۷	۴۳	۲۰،۰۹	۱۱۵	۲۶/۴۳
جذابیت مجله بیشتر است	۸۹	۴۰،۲۷	۱۳۵	۶۳،۰۸	۲۲۴	۵۱/۴۹
کل	۲۲۱	۱۰۰	۲۱۴	۱۰۰	۴۳۵	۱۰۰

* معناداری در سطح ۰،۰۵*** معناداری در سطح ۰،۰۱

همانطور که جدول نشان می دهد دختران با فراوانی بیشتری نسبت به پسران بیان کرده اند که جذابیت مجله کمتر یا برابر است و برعکس پسران با فراوانی بیشتری مجله را جذابتر می دانند.

✓ ۶۷،۵ درصد دانش آموزان دختر ابراز کرده اند داستان های مجله را برای دیگران (خیلی زیاد، زیاد و بعضی اوقات) بازگو می کنند و ۳۲،۴۷ درصد یا اصلاً بازگو نکرده اند و یا خیلی کم این کار را کرده اند. ۷۰،۷۹ درصد دانش آموزان پسر بیان کرده اند داستان های مجله را برای دیگران (خیلی زیاد، زیاد و بعضی اوقات) بازگو می کنند و ۲۹،۱۶ درصد یا اصلاً بازگو نکرده اند و یا خیلی کم این کار را کرده اند. ۱۰ پیشنهاد دانش آموزان دختر برای تصویر روی جلد به ترتیب اولویت عبارت است از: موضوعات علمی- فرهنگی، طبیعت و حیوانات، دانش آموزان و مطالب درسی، استفاده از رنگ های شاد، تصاویر آشپزی، مناسبت های همان ماه، موضوعات جالب، مکان های دیدنی و موضوعات تاریخی، عکس فوتبالیست ها و تصاویر ورزشی، در مورد امامان. ۱۰ پیشنهاد دانش آموزان پسر برای تصویر روی جلد به ترتیب عبارت است از: عکس فوتبالیست ها و تصاویر ورزشی، موضوعات علمی- فرهنگی، دانش آموزان و مطالب درسی، مناسبت های همان ماه، تصاویر آشپزی، در مورد امامان، دانستنی ها، طبیعت و حیوانات، تصاویر مناسب است، تصاویر شاعران، مخترعان، هنرمندان و بازیگران، ستاره ها و سیاره ها، مقایسه نظرات دو گروه دختر و پسر در مورد موضوعات پیشنهادی برای جلد مجله مشخص می کند دختران بیشتر از پسران دوست دارند از رنگ های شاد و همچنین تصاویر طبیعت و حیوانات استفاده شود. در مقابل پسران تمایل دارند از عکس فوتبالیست ها و تصاویر ورزشی، ماشین، احترام به پدر و مادر و دانستنی ها استفاده شود.

ب) دیدگاه معلمان

سؤال اول: از نگاه معلمان پایه ششم ابتدایی محتوای مجله رشد دانش آموز به چه میزان به نیازهای آموزشی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی پاسخ می‌دهد؟

در تشریح و بسط این سؤال کلی در مصاحبه با معلمان از آن‌ها پرسیده شد: آیا شما مجله رشد دانش آموز را به عنوان یکی از منابع مطالعه غیردرسی و تکمیلی به دانش آموزان معرفی می‌کنند؟ آیا از مطالب مجله رشد دانش آموز برای انجام تکالیف و فعالیت‌های تکمیلی استفاده می‌کنند؟ کدام بخش از مجله را در فرایند یاددهی - یادگیری استفاده می‌کنند؟ به نظر شما کدام یک از مطالب مجله رشد دانش آموز برای دانش آموزان این پایه مناسب نیست؟ چرا؟

یافته‌ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال‌ها نشان می‌دهد:

- ✓ ۶۲/۵ درصد معلمان مجله رشد را به عنوان منبع مطالعاتی به دانش آموزان خود معرفی می‌کنند. ۲۵ درصد از معلمان هم اعلام کرده‌اند که گاهی اوقات (۱۵ درصد) و تا حدودی (۱۰ درصد) مجله را به دانش آموزان معرفی کرده‌اند و در آخر هم ۱۲/۵ درصد از معلمان این مجله را به دانش آموزان خود توصیه نکرده‌اند.
- ✓ به طور کلی ۸۲/۳۵ درصد معلمان (همیشه ۴۷/۰۵، بعضی اوقات - ۲۹/۴۱ و تا حدودی - ۵/۸۸) بیان کرده‌اند که دانش آموزان از مجله رشد برای انجام تکالیف و فعالیت‌های تکمیلی خود استفاده می‌کنند. و ۱۷/۶۴ درصد اعلام کرده‌اند که استفاده نمی‌کنند.
- ✓ معلمان مورد بررسی در این مطالعه بیان کرده‌اند که از بخش‌های مانند بخش علمی (۳۱/۱۵ درصد)، داستان (۲۶/۲۳ درصد)، جداول (۱۱/۴۸ درصد)، دانستنی‌ها (۶/۵۶ درصد)، شعر (۶/۵۶ درصد)، آشپزی (۴/۹۲ درصد)، بازی‌ها (۴/۹۲ درصد)، روانخوانی فارسی (۴/۹۲ درصد) و سرگرمی (۳/۲۸ درصد) در فرایند یاددهی-یادگیری استفاده شده است.
- ✓ ۲۱/۰۵ درصد معلمان اعلام کرده‌اند که تمام بخش‌ها برای دانش آموزان مناسب است. ۱۸/۴۲ درصد شعر، ۱۵/۷۹ درصد داستان، ۱۳/۱۶ لطیفه، ۷/۸۹ درصد مطلب علمی فشرده‌نوشته شده و در نهایت در مجموع ۱۸/۴۲ درصد بعضی از جداول، سرگرمی‌ها، کاردستی و آشپزی را برای دانش آموزان نامناسب اعلام کرده‌اند.

سؤال دوم: از نگاه معلمان پایه ششم ابتدایی علاقه و انگیزه دانش آموزان پایه ششم ابتدایی برای دریافت و استفاده از مجله رشد دانش آموز چقدر است؟

در شرح و بسط این سؤال کلی در مصاحبه با معلمان از آنان پرسیده شد: آیا مجله به موقع دست دانش آموزان می‌رسد؟ در صورت عدم دریافت به موقع مجله آیا دانش آموزان پیگیر علل آن هستند؟ در بین منابع غیردرسی، مجله رشد دانش آموز در اولویت چندم قرار دارد؟ به کدام بخش از مجله دانش آموزان کمتر علاقه نشان می‌دهند؟

یافته‌ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال‌ها نشان می‌دهد:

- ۷۶/۳۱ درصد معلمان معتقدند که مجله رشد به موقع به دست دانش آموزان می‌رسد. از طرفی ۱۰/۵۲ درصد معتقدند که نشریات با تأخیر و ۱۳/۱۵ درصد هم بر این باورند که به موقع به دست دانش آموزان نمی‌رسد.
- ۶۳/۶۳ درصد معلمان مورد بررسی در این پژوهش اعلام کرده‌اند دانش آموزان در صورت عدم دریافت به موقع مجله پیگیر علل آن هستند. در همین رابطه ۲۱/۲۱ درصد از معلمان اعلام نمودند که دانش آموزان پیگیری نمی‌کنند و ۹/۰۶ درصد هم بیان کرده‌اند که بعضی از دانش آموزان پیگیری می‌کنند.
- فراوانی نظر معلمان در مورد اولویت نشریه رشد در میان سایر منابع برای دانش آموزان بدین صورت است: اولویت اول (۳۰،۵۵ درصد)، اولویت دوم (۲۷،۷۷ درصد)، اولویت سوم (۱۹،۴۴ درصد)، اولویت بالاتر (۱۱،۱۱ درصد)، اولویت چهارم (۵،۵۵ درصد) و اولویت پنجم (۵،۵۵ درصد).
- از دید معلمان، دانش آموزان به ترتیب بخش‌های جدول (۲۰/۶۹)، لطیفه (۱۷/۲۴)، معرفی کتاب (۱۳/۷۹)، داستان‌ها (۱۰/۳۴)، مطالب ورزشی (۱۰/۳۴) و تقویم مجله (۶/۹۰) کمتر علاقه نشان می‌دهند.

سؤال سوم: از نگاه معلمان پایه ششم ابتدایی آیا محتوای مجله رشد دانش آموز جذابیت و کارایی لازم را برای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی دارد؟

در شرح و بسط این سؤال کلی در مصاحبه با معلمان از آنان پرسیده شد: پس از توزیع مجله در بین دانش آموزان اولین واکنش آن ها چیست؟ در صورت آزادی عمل دانش آموز در انتخاب منبع مطالعاتی خود چقدر علاقه مند به انتخاب مجله رشد دانش آموز خواهند بود و از آن استقبال می کنند؟ به نظر شما کدام بخش از مجله بیشتر برای دانش آموزان جذابیت دارد؟

یافته ها و نتایج پژوهش در پاسخ به این سؤال ها نشان می دهد :

- نظرات معلمان در مورد واکنش دانش آموزان بدین شرح است: خوشحال می شوند (۲۲،۷۲ درصد)، ورق زدن و نگاه کلی (۲۰،۴۵ درصد)، مطالعه قسمت های مورد علاقه (۲۰،۴۵ درصد)، توجه به تصاویر (۱۵،۹ درصد)، توجه به جلد (۱۱،۳۶ درصد)، شروع به خواندن مجله (۹،۰۹ درصد).
- میزان استقبال دانش آموزان از نشریه رشد بیشتر خوب (۴۷/۲۲ درصد) و متوسط (۳۸/۸۸ درصد) است.
- از دید ۲۲/۷۸ درصد معلمان داستان، از نظر ۲۱/۵۱ درصد معلمان مطالبی که مضامین طنز دارند و از نظر ۱۲/۶۶ درصد مطالب علمی جذاب ترین بخش های مجله برای دانش آموزان هستند. آشپزی (۱۱/۳۹ درصد)، بازی (۱۰/۱۳ درصد) و جدول (۱۰/۱۳ درصد) هم در رتبه های بعدی قرار دارند.

ج) دیدگاه کارشناسان

سؤال اول: از نگاه کارشناسان محتوای مجله رشد دانش آموز به چه میزان به نیازهای اجتماعی و آموزشی دانش آموزان پایه ششم ابتدایی پاسخ می دهد؟

در شرح و بسط این سؤال کلی از کارشناسان در مصاحبه پرسیده شد: آیا آخرین دستاوردهای جدید علمی در محتوای مجله گنجانده می شود؟ آیا محتوای مجله مهارت های زندگی مانند: دوست یابی، تصمیم گیری، برنامه ریزی و غیره را به دانش آموز آموزش می دهد؟ آیا محتوای مجله به پرورش مفاهیم دینی و اخلاقی کمک می کند؟ آیا دانش آموز با مطالعه مجله با ارزش هایی چون احساس تعلق به سرزمین، علاقه به میهن- آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم های مختلف- تاریخ و جغرافیای کشور آشنا می شود؟

در پاسخ به این سؤال ها یافته های پژوهش نشان می دهد:

- ✓ ۹۰/۶۲ درصد کارشناسان اعلام کرده اند آخرین دستاوردهای جدید علمی در محتوای مجله گنجانده شده و ۹/۳۸ درصد هم معتقدند که نشده است.
- ۸۱/۸۱ درصد کارشناسان محتوای مجله مهارت های زندگی را به دانش آموز آموزش می دهد و ۱۸/۱۸ درصد هم معتقدند که آموزش نمی دهد.
- ۸۱/۸۱ درصد کارشناسان اعلام کرده اند محتوای مجله به پرورش مفاهیم دینی و اخلاقی کمک می کند و ۱۸/۱۸ درصد هم معتقدند کمک نمی کند.
- ۷۷/۲۷ درصد کارشناسان اعلام کرده اند محتوای مجله دانش آموزان را با ارزش هایی چون احساس تعلق به سرزمین، علاقه به میهن- آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم های مختلف- تاریخ و جغرافیای کشور آشنا می شود و ۲۲/۷۳ درصد هم معتقدند کمک نمی کند.

سؤال دوم: از نگاه کارشناسان آیا محتوای مجله رشد دانش آموز جذابیت و کارایی لازم را برای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی دارد ؟

در شرح و بسط این سؤال کلی از کارشناسان در مصاحبه پرسیده شد: آیا محتوای مجله انگیزه یادگیری و مطالعه را در دانش آموزان تقویت می کند؟ آیا قواعد درست نویسی در مجلات رعایت شده است؟ آیا محتوای مجله مهارت های زندگی مانند: دوست یابی، تصمیم گیری، برنامه ریزی و غیره را به دانش آموز آموزش می دهد؟ آیا حجم مطالب (تعداد صفحات) متناسب با نیازهای سنی دانش آموز است؟ آیا در تدوین محتوای مجله از قالب های متنوع بهره گرفته شده است؟

در پاسخ به این سؤال‌ها یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد :

- ۸۴/۲۱ درصد کارشناسان معتقدند محتوای مجله به نحوی انگیزه یادگیری و مطالعه دانش‌آموزان را تقویت می‌کند.
- کلیه کارشناسان معتقدند قواعد درست‌نویسی در متن مجله رشد رعایت شده است.
- ۸۱/۸۱ درصد کارشناسان اعلام کرده‌اند حجم مطالب متناسب با نیازهای سنی دانش‌آموز است و ۱۸/۱۸ درصد هم معتقدند متناسب نیست.
- ۸۵/۷۱ درصد کارشناسان اعلام کرده‌اند قالب‌های به‌کاررفته در مجلات رشد از تنوع لازم برخوردار است و ۱۴/۲۹ درصد هم معتقدند تنوع لازم را ندارند.
- بالاترین میزان پیشنهادات از سوی کارشناسان عبارتند از: ارائه مطالب علمی بیشتر، جذاب‌تر و متنوع‌تر، آموزش مهارت‌های زندگی، برای این پایه مجله‌ای جداگانه تدوین شود، آشنایی با فناوری‌های نوین و نحوه صحیح استفاده از آن‌ها، استفاده بیشتر از تصاویر و بازگو کردن متن‌ها و داستان‌هایی که به تصاویر مرتبط باشد، آشنا کردن دانش‌آموزان با روش‌های یادگیری و مطالعه، تعاملی کردن محتوای مجله، استفاده از روش‌های دوسویه در تداوم ارتباط مجله با دانش‌آموزان و جذابیت آن بسیار مؤثر است، شکل ارائه مطالب به روش‌های جدید و جذاب بچه‌ها باشد، بهتر است با توجه به سن بلوغ دانش‌آموزان ششم بهتر است احکام مربوط به نوجوانان در مجلات رشد باشد. جهت ایجاد انگیزه بیشتر در مطالعه مجلات رشد برنامه اردویی برترین‌های استان دانش‌آموزان و معلمان در نظر گرفته شود، قالب جدید و جذاب‌تری برای ارائه انتخاب شود، همراه از سوی سازمان یک سری سؤال همراه مجله طراحی شود تا اولیا و دانش‌آموزان و معلمان بتوانند در مواقعی که نیاز دارند به آن دست یابند و با این کار دانش‌آموزان و معلمان میل و رغبت پیدا کنند.

بحث و نتیجه گیری

موضوع و مساله اصلی این پژوهش بررسی میزان انطباق محتوای مجله رشد دانش آموز با نیازهای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی است. جهت بررسی این سؤال در ادبیات مربوط به رابطه رسانه و مخاطب دو سنت پژوهشی وجود دارد که در ذیل هریک نظریه های مختلفی به رابطه مخاطب با رسانه می پردازد. در سنت اول که تاثیر رسانه ها نام گرفته، رسانه فعال و مقتدر و مخاطب منفعل است و رسانه های فراگیر به نیازها و علایق و نگرش مخاطبان شکل و هویت می دهند. در سنت دوم با عنوان مطالعه مخاطبان برعکس سنت اول مخاطب فعال و انتخابگر است و تصمیم می گیرد که از کدام رسانه، چگونه و به چه میزان و برای چه هدفی استفاده کند.

این پژوهش در بررسی سؤال اصلی پژوهش و با فرارفتن از این دو سنت نظری و پژوهشی رویکردی تلفیقی را اتخاذ کرده است و معتقد است رابطه رسانه و مخاطب و ارضای نیاز او بطور همزمان هم از ویژگی های رسانه از قبیل قدرت، فراگیری، جذابیت و قابلیت دسترسی ان ناشی می شود و هم از ویژگی ها، نیازها، و رفتارهای رسانه ای مخاطب. از همین رو و با ترکیب مجمعه تغییرهایی از ویژگی های رسانه در رفتار و عادات مخاطبان به بررسی میزان پاسخگویی مجله رشد دانش آموز به نیازهای دانش آموزان پایه ششم از دیدگاه سه گروه دانش آموزان، معلمان و کارشناسان آموزش ۶ استان کشور پرداخته است. یافته های پژوهش نشان می دهد ۷۵ درصد دانش آموزان پایه ششم ابتدایی میزان پاسخگویی مجله رشد دانش آموز به نیازهای علمی خود را متوسط به بالا ذکر کرده اند.

در این میان پسران رضایت نسبتاً بیشتری از تامین نیازهای خود نسبت به دختران داشته اند و در مقایسه نظر دانش آموزان استان های مختلف نیز، دانش آموزان خراسانی بیشتر ابراز رضایت کرده اند و بعد از آن به ترتیب دانش آموزان اصفهان، آذربایجان، مازندران، تهرانی و قزوینی قرار دارند. در مجموع به نظر می رسد در استان های دورتر از مرکز به دلیل پایین بودن تنوع محصولات و خوراک های علمی و آموزشی و فرهنگی دانش آموزان نیازهای علمی و آموزشی خود را بیشتر از طریق مجله رشد تامین می کنند. اما در تهران و استان های نزدیک به تهران چون قزوین به دلیل اشباع محصولات و کالاهای فرهنگی تامین نیازهای علمی و فرهنگی دانش آموزان از طریق مجلات رشد به نسبت تا حدودی کمتر است. این نتیجه با یافته های پژوهش نگرش ملی دانش آموزان به مجلات رشد (۱۳۹۰) و نیز پژوهش خادمی نوش آبادی (۱۳۸۸) و نیز پژوهش بخشنده (۱۳۸۰) و نیز صادق (۱۳۸۰) در مورد انطباق محتوای مجلات رشد با نیازهای مخاطبان منطبق است و نشان می دهد مجله رشد دانش آموز پاسخگوی نیازهای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی بوده و بیشتر از ۶۰ درصد دانش آموزان از تامین نیازهایشان توسط این مجله رضایت دارند و برای بیش از ۵۰ درصد مجله رشد دانش آموز از جذابیت و کارایی لازم برخوردار بوده است.

یافته های پژوهش همچنین نشان می دهد، معلمان نیز مجله رشد دانش آموز را تامین کننده نیازهای علمی، آموزشی و فرهنگی دانش آموزان می دانند و به عنوان منبع مطالعاتی مفید و علمی به دانش آموزان معرفی می کنند. همچنین از دیدگاه ۳۰/۵۵ درصد معلمان مجله رشد دانش آموز در میان سایر منابع مطالعاتی، اولویت اول، از دیدگاه معلمان با ۲۷/۷۷ درصد اولویت دوم و از دیدگاه ۱۹/۴۴ درصد در اولویت سوم قرار دارد. به این ترتیب بیش از ۷۰ درصد معلمان مجله رشد دانش آموز را در بین اولویت اول منابع مطالعاتی دانش آموزان پایه ششم تلقی می کنند. همچنین بیش از ۶۰ درصد معلمان به جذابیت و کارایی مجله رشد دانش آموز برای دانش آموزان تاکید دارند و معتقدند دانش آموزان پس از دریافت مجله خوشحال می شوند (۲۲/۷۲ درصد)، آن را ورق می زنند (۲۰/۴۵ درصد)، قسمت های مختلف آن را می خوانند (۲۰/۴۵ درصد). این یافته ها با نتایج پژوهش نگرش ملی به مجلات رشد (۱۳۹۰)، سلیمی (۱۳۸۲) و نقیب السادات (۱۳۸۰) منطبق است و نشان می دهد از دیدگاه معلمان مجله رشد دانش آموز به تامین نیازهای علمی دانش آموزان کمک می کند و به عنوان منبع مطالعاتی از اولویت بالایی برای آن ها برخوردار است و از جذابیت و کارایی لازم برای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی برخوردار است.

یافته های پژوهش از نظر کارشناسان آموزش حاکی از آن است که ۸۱ درصد کارشناسان محتوای مجله رشد دانش آموز را متناسب با نیازهای دانش آموزان می دانند و مجله برای آموزش مهارت های زندگی و نیز پرورش اخلاق و مفاهیم دینی، مناسب و مفید برای دانش آموزان می دانند. ۹۰ درصد کارشناسان معتقدند آخرین دستاوردهای علمی در مجلات ارایه می شود و ۷۷ درصد کارشناسان نیز معتقدند مجله رشد دانش آموز در تقویت هویت ملی از طریق ایجاد حس تعلق به سرزمین، آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم و جغرافیای کشور مؤثر است.

همچنین بیش از ۸۴ درصد کارشناسان محتوای مجله رشد بیان کرده اند که محتوای مجله رشد انگیزه بالاتر و مطالعه دانش آموزان را تقویت می کند. بیش از ۸۵ درصد کارشناسان قایل به جذابیت مجله و تنوع برای دانش آموزان هستند. این نتیجه با یافته های حمیدزاده (۱۳۸۵)، ارزیابی مجلات رشد از دیدگاه کارشنایان (۱۳۸۵) و نقیب السادات (۱۳۸۰) منطبق است و نشان می دهد بین ۷۷ تا ۹۰ درصد کارشناسان

مجله رشد دانش آموز را از جهت تناسب با نیازهای دانش آموزان پایه ششم و تامین نیازهای علمی، مهارت‌های زندگی و ایجاد انگیزه یادگیری مناسب و مفید می‌دانند.

به طور کلی در پاسخ به این سؤال کلی پژوهش که آیا محتوای مجله رشد دانش آموز منطبق با نیازهای دانش آموزان پایه ششم ابتدایی است دانش آموزان، معلمان و کارشناسان اتفاق نظر دارند و محتوای مجله را متناسب با نیازهای دانش آموزان و در جهت تامین نیازهای آنها می‌دانند. به طوری که از جذابیت و کارایی لازم برای دانش آموزان برخوردار است و اکثریت دانش آموزان از آن رضایت دارند و این نتیجه با یافته‌های تحقیقات پیشین منطبق است.

منابع

- بخشنده، فرهاد (۱۳۸۰). بررسی میزان ارتباط محتوای مجله رشد نوجوان با نیازها و علایق دانش آموزان دوره راهنمایی تحصیلی شهر تهران در سال (۱۳۷۹). پایان نامه کارشناسی ارشد. آموزش عالی فرهنگیان تهران
- بیات، فریبرز (۱۳۸۲). اهداف، راهبردها و ساختار مجلات رشد، مصوب شورای هماهنگی علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی اردیبهشت ۱۳۸۲، سالنامه رشد، شماره دوم زمستان ۱۳۸۳
- حمیدزاده، غلامرضا (۱۳۸۵). ارزشیابی مجلات رشد علوم اجتماعی از نگاه مخاطبان و متخصصان. سازمان پژوهش و برنامه ریز آموزشی
- خادمی نوش آبادی، سید جلال (۱۳۸۸). ارزیابی دانش آموزان کلاس های اول، دوم و سوم ابتدایی استان یزد درباره ی مجلات رشد کودک و نو آموز،
- ذوقن، شهناز و لطفی پور، خسرو. (۱۳۷۴) تولید و کاربرد مواد آموزشی، چاپ و نشر ایران
- شاه محمدی، نیره (۱۳۹۲). مجلات کمک آموزشی کودکان در جهان. سالنامه رشد. شماره ۱۰. بهار
- شرکت مطالعات اجتماعی پیمایش امروز (۱۳۹۵) ارزیابی مجلات رشد از نگاه کارشناسان مطبوعاتی، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی
- صادق، شهلا (۱۳۸۱). نظرسنجی از مخاطبان مجله رشد دانش آموز. دفتر انتشارات کمک آموزشی
- گلدان ساز و یوسف زاده (۱۳۷۸) پیشینه مجلات رشد. سالنامه رشد. شماره اول
- محسنیان راد، مهدی (۱۳۶۹). ارتباط شناسی. تهران: سروش. ص ۳۷۶
- مرکز مطالعات (۱۳۹۰). نگرش ملی به مجلات رشد: چکیده یافته های نظرسنجی در ۱۹ استان، سال تحصیلی ۸۸-۸۹. سالنامه رشد. شماره هشتم. بهار
- مظاهری، حسن (۱۳۷۹). بررسی مشکلات و محدودیتهای مطالعه غیر درسی دانش آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی منطقه ده آموزش و پرورش تهران. دانشگاه آزاد اسلامی تهران شمال
- مظاهری، حسن (۱۳۹۲). مطالعه تطبیقی مجله رشد کودک با مجله کودک کشورهای آمریکا، هند و انگلیس به منظور ارتقاء مجله رشد کودک. پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش
- مک کویل، دنیس (۱۳۸۸) درآمدی بر نظریه ارتباطات جمعی، ترجمه: پرویز اجلالی، ناشر: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها
- مک کوئیل، دنیس (۱۳۸۸). درآمدی بر نظریه های ارتباطات جمعی، ترجمه پرویز اجلالی. تهران: نشر مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها. چاپ اول
- مک کویل، دنیس (۱۳۸۰). مخاطب شناسی. ترجمه مهدی منتظر قایم. تهران مرکز تحقیقات رسانه ها
- منشور مجلات رشد (۱۳۸۶). استانداردهای مطبوعاتی در مجلات رشد. ضمیمه ب. اردیبهشت ۱۳۸۶
- میرزایی، علی (۱۳۷۸). اهمیت، ضرورت و تأثیرات ادبیات کودکان و نوجوانان (کتابک). تهران آموزش از راه دور کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. (انتشار آزمایشی)
- نادری، ناصر (۱۳۸۴). درآمدی بر نشر الکترونیک و کتاب دیجیتالی. سالنامه رشد. شماره سوم. زمستان
- نقیب السادات، سید رضا (۱۳۸۰). خلاصه یافته های پژوهشی نیازسنجی و ارزیابی مجله رشد علوم اجتماعی. دفتر انتشارات کمک آموزشی
- هاشمی، شهناز (۱۳۹۳). مطالعه تطبیقی نشریه کمک آموزشی رشد دانش آموز با نشریه های کمک آموزشی کشورهای آمریکا، انگلستان، امارات متحده عربی و لبنان به منظور ارتقای استانداردهای مجله رشد دانش آموز. پژوهشکده برنامه ریزی درسی و نوآوری های آموزشی
- یحیی پور، مناف (۱۳۷۵). نگاهی به مطبوعات کودک و نوجوان عرب. سالنامه مطبوعاتی کودکان و نوجوانان. تهران. خانه روزنامه نگاران جوان
- UNESCO(2006). Strong Foundations, Paris: UNESCO and Cambridge .
- Katz.E.Curevitch.M. and Hass(1973) on the use of mass media for important thing. American sociological
- Miller, K. (2005). Communications theories: Perspectives, processes, and contexts. New York: McGraw-Hill
- UNESCO(2002-2010). EFA: global monitoring report, Paris: UNESCO and Cambridge.
- UNICEF(2005). World children situation, New York: UNICEF.